

bolj moč ozke in dostojno globoke razore. Lepo ravni, ozki in globoki razori so tedaj cilj, ki ga ima doseči vsak, ki želi darilo prejeti. Razsodili bojo pa dela oračev za to izvoljeni modri kmečki gospodarji.

Pri tacih poskušnjah privre vselej veliko gospodarjev in hlapcov skupaj, in gotovo nobeden ne bo domú šel, da bi takih krajev, ki so bili za naj bolje izorane spoznani, ne primerjal s svojim delom, in, če je pameten mož, bo posnemal kar je vidil. To je korist tega oranja.

Na Českem, kjer so lansko jesen v Česki Lipi napravili tudi tako oranje na poskušnjo, je prekosil mlad kmečk fant, še le 15 let star, v lepem in dobrem oranji vse druge in je prejel prvo darilo.

Tudi to nam spet kaže, kako si ljudje po svetu prizadevajo po vsih potih zbuditi umno kmetovanje, da se sili zemlja k obilnišim in boljšim pridelkom, katerih zmiraj več potrebujemo, ker nas je zmiraj več ljudi na svetu in so potrebsine vedno večje. Nekdaj je bilo dosti, če je gospod le oral, ker je pridelal za majhne svoje potrebe že dosti, — zdaj pa je treba zemljo naganjati: „daj, daj več!“ To pa ne gré drugač kakor z umnostjo in pridnostjo.

Se en pristavek k „slovenščina v starem času“.

Brezimno ljudstvo.

Marsikaj se je že govorilo in poganjalo za to vprašanje: ktero ljudstvo da je iz začetka svoje stanovališče imelo v sedanji slovenski zemlji. Dasiravno misli nemških in slovenskih mož niso edine, vendar vsakteri izmed njih je tistemu ljudstvu lastno ime dajal, ter ga po tej ali po uni poti dokazoval. Zdaj pa je neki dohtar Weiss to vprašanje po drugačni poti določil, kakor se je bralo pred kratkim v graških novinah med predmeti, o katerih se je govorilo v zboru zgodovinskega društva štajarskega. Moder je res tisti mož, in vé svojo reč do dna dognati, to da, do — votlega dna. Kaj menite, ljubi bravci, ktero ljudstvo je po menitvi tistega moža nekda našo domovino v lasti imelo? kakošno pred neznano ime se mu je prikladalo? Čujte, in si ga dobro v glavo vtisnite: Brezimno ljudstvo — „ein namenloses Volk!“ „ljudstvo, ktero ni poznavalo ne železa ne jekla, ampak je rabilo kamnjeno orodje!“

Mož ta res je temeljit,
V veke bode naj slovit!
Ker imena on ne vé,
Ljudstvo je zgubilo ime.

On pač je kaj več bral, kakor le greške in latinske stare pisatelje, kateri le pišejo od Tavriščanov, Noričanov, Siginov, Panoncov, dasiravno močno starih; blezo je iztaknil še kak starji spis, kak palimpsest, na katerem so pod starimi čerkami še druge stareje skrite! Pač je slišal kaj več kot le od noriškega jekla, kterege so Greki in Rimljani drago cenili dolgo popred, kakor so se Noričani Rimljanom uklonili!

Vendar jez se ne čudim, da omenjeni učenik vesoljne zgodovine nahaja brezimno ljudstvo v naši domovini za nekdanji čas: ako premišlujem, da bomo skoraj brezimno ljudstvo še za sedanji čas. Zakaj Štajarcu in Korošcu hoče biti večkrat ptuje, kar se na Kranjskem piše, in Kranjec spet ne umeva, kar se v Goratanu ali v Štajarji izdaja. Mislili smo, da smo vsi slovenskega rodú pa odkritoserčno povém, da se mnogi mnogi ne bomo več k tem rodu mogli šteti, zakaj mnozih „slovenskih bukev“ nismo v stanu brati, s tako nepotrebno novimi besedami in zoperno nerodnimi oblikami so pisane, in hudi spet ne bomo mogli biti na nikogar, ako bo pisal „krainische Sprache“, „windische Sprache“, kakor se je pisalo popred, ko se ni hotelo znati vesoljno ime; zakaj

Mnogotera učilnica,
V vsaki druga slovnica,
Druga abecednica,
Druga verska knjižica.
Mnogotero je pero,
V drugi roki sleherni,
In drugače urezano,
Vsako svojeglavno zlo.

Ako smo za blagor slovenskega naroda res vneti, mislim, da mora pri vsi naši pisavi to vodilo veljati:

„ne prizadevajmo si izobraziti le goli jezik, temuč prizadevajmo si izobraziti slovensko ljudstvo“ *).

Pišimo tako, da nas bo vés narod umeval. Hicinger.

Za poduk in kratek čas.

Stare vraže še dandanašji ljudstvo moré.

Pregovor pravi: „navada ima železno srajco“. Pač res. Česar se človek navadi iz mladih nog, se ga derží kakor da bi se mu bilo na duši prirastlo. Lepe in gerde šege nas spremljajo enega kot družega vse žive dni. Naj hujše so pa tiste navade, ki izvirajo iz krivih vraž in iz napačnih zapopadkov nature. Nemarne navade pa delajo tolikanj več škodo, kolikor bolj človeškega duha moré in kolikor več ljudi jim je podverženih.

V teku časov so se poprijele raznih narodov marsiktere lepe in gerde navade, ki so jim tako rekoč značajne. Po navadah in šegah jih še ločimo dandanašnjega dné. Vsaki čas jim je kako drugo navado prinesel, vsakemu narodu drugo. V preteklih časih se jih je pa tudi veliko pogubilo; sila veliko se jih pa še zdajci posebno med preprostim ljudstvom najde. In kako bi se jih ljudstvo znebiti moglo, ker še celó ne vé, da je v nemarnih šegah zapano. Privadilo se jih je kakor se otroci privadijo vsega kar vidijo pri svojih starših. Zdajšnje ljudstva so pa otroci starejih, ki so živele v vražnih časih starodavnosti. Takrat so se v mladih srcih ukoreninili krivi zapopadki od marsikterih stvari. Človek ni zapopadel ne sebe ne natornih prikazkov. Kakor so mu bile vse te reči skrivne, jih je tudi skrivnim močem prisojeval.

Izmed sto in sto žalostnih zapopadkov, ki zatirujejo narode na duši in na telesu, bomo tukaj le tiste premišljevali, ki so se sploh pri raznih ljudstvih ohranili noter do dandanašnjega dné. Pogledati hočemo po korenini tolikanj rev, ki tiči globoko v ljudskem izviru starodavnih basniških časov.

Živel nekda so bogovi — tako se glasé storije ali basniške pripovedi — v družnji z ljudmi. Sprava in mir sta bila med njimi; pravijo, da to so bili rajski časi, ko je še zemlja vse brez obdelovanja rodila. Kar je kdo pozelel, vsega mu je obilno darovala natora. Sovražnega nič se človeku na zemlji pokazalo ni, dokler so ti rajski časi terpeli. Torej je človek živel z bogovi, zverino in z natornimi prikazki kakor brat z bratom. Pozelel še ni človek, česar mu natora dati ni mogla, toraj bogovi bili so mu prijetli. Človeku je bilo v tistih časih še vse enako: ali se zverina med sabo terga ali se zemlja z nebom moží ali pa

*) Radi poterimo, kar prečastiti gosp. dopisnik omiluje o nezlogi slovenske pisave, vendar dvojje imamo omeniti, kar nas tolaži. Pervo je, da slovenski jezik je še le v dōbi izobraževanja in v ti dōbi se ni godilo nobenemu jeziku drugač. Ozrmo se le na nemški jezik, ki je že lepo izobražen in še dandanašnji se prenareja pisava njegova tako, da tisti, ki smo bili pred 15 ali 20 leti izučeni v njem, bi danes ne znali več tako pisati, da bi v šoli „sine“ dobili. Drugo pa je, da hvala Bogu! Ljudstvo se ne spodtakuje nad tistimi novejšimi (ali prav za prav starejšimi) oblikami, ktere so nekterim učenim toliki tern v peti. Verjemite nam, da tem marsiktere oblike veliko veliko več nepokoja delajo, kakor ljudstvu po različnih krajih slovenskih, ktero ni ukovano v tiste oblike, ktere so slovenski slovničarji in po njih pisatelji „oktroirali“ našemu jeziku, ki pa se hoče dan dandanašnji bolj prosto gibati in ima prav. Kmali bojo „Novice“ prinesle sostavek „o slovniški sodnii“. Bomo vidili, kaj bojo rekli naši gosp. pisatelji o njem. Vred.